

**KIS-629 – Br. penn bourzh, Gl. cintre, penderie,
BrE. goubéhet, BrK. goubet, Gl. collimation**

[Notenn e sigur al labour renet gant Gab CHEREL da sevel ul levr war ar bageal]

PENN BOURZH

(GC – 15 04 99) Gl. *chef de bord*, Br. *pennbourzh* g. -ed.

(GE – 10 06 99) Ne 'm eus ket soñj a vezañ gwelet *pennbourzh* g. -ed arveret e skrid ebet. Aon 'm eus na zeufe mesk diwar seurt luniadur o pellaat diouzh ar reol war daou boent : an doareer lakaet stag da heul an doareed, al liester merket war an doareer. Ne anavezan nemet pevar doare da genstrolañ gant *penn* en derou :

1) *penn* pennanv o talvout kement hag ar rann gorf (kemmadur ebet, kedell er yezh lennegel, liester war *penn*), sk. : *penn eskern*, *penn skañv* ;

2) *penn* pennanv o talvout kement hag "unanenn, lodenn, tamm" diwar astenn ster (kemmadur ebet, kedell peurliesañ er yezh lennegel, liester war *penn*), sk. : *penn chatal*, *penn kef*, *penn pont* ;

3) *penn* pennanv o talvout kement ha "rener" (kemmadur ebet, kedell alies er yezh lennegel, liester war *penn*), sk. *penn Stad*, *penn gwazva* ;

4) *penn* rakger o talvout kement ha "pennañ" (kemmadur, stag — kedell a-wechoù er yezh lennegel —, liester war an doareed), sk. : *penndudenn*, *pennlavarenn*.

Dav anzav ez eus un nebeut furmoù nemedennek (dam)sonnet er yezh lennegel :

1) *penngamm* ; *pennsod*, *pennsodion* ;

2) *penn*ti g. -ez, -er, -où (merkomp e skrive ERNAULT : *penn-ti*) ; *pennkêr* g. -ioù (skrivet *penn-kêr* e SKET.) ; *pennkef* (roet ivez er skrivad *penn-kef* gant GIBR.) ; *penndevezh*, *pennozvezh* (*penn*- o talvout amañ kement ha "hanterenn") ; *pennwele* ; *pennbazz* (GEHE. a ro ali da skrivañ *penn-bazz*) ;

3) ne gavan skouer ebet a dermenoù ma ve stag *penn* doareed ouzh an doareer ;

4) *pennkaoz* (NDBF.), *penn-kaoz* (GIBR.) ; anat ne c'hell bezañ nemet *penngaoz* meneget ivez gant GIBR. ; *pennrieg* (hep kemmadur).

Gwell skrivañ *penn bourzh* (ls. *pennoù bourzh*) enta, da heuliañ ar reol war ziazez ar poell (a du 'rall ne c'haller engervel boaz lennegel

ebet evit harpañ ur skrivad all) ; sl. *Gerva Preder*, p. 276, ma kaver *penn-bourzh* dres.

CINTRE, PENDERIE

(GC – 24 05 99) Gl. *Les beaux vêtements de sortie méritent d'être rangés dans une penderie. Il n'est pas nécessaire que celle-ci soit plus large qu'un cintre et plus haute qu'une robe.*

GEHE. a ginnig Br. *doug-dilhad* a-dal da Gl. *cintre* ha Br. *krog-dilhad* a-dal da Gl. *patère, porte-manteau* (sl. ar skeudenn : derc'hennañ a ra ur *porte-manteau* “*perroquet*”). Seurt diskoulmou ne hañvalont ket bezañ bastus. Quid a-zivout : *lakaat e chupenn war an doug-dilhad hag he ispilhañ ouzh ar c'hrog-dilhad* ?

E GIBR e revez Br. *gwaregenn*, Gl. *soleil ou arc de cercle* ha Br. *gwar*, Gl. *courbure*, gerioù nes dre o furm da *gwarenn (gelc'h)*, Gl. *arc (de cercle)* (JEDO.).

Kinnig a ran a-dal da Gl. *cintre* Br. *gwar* g. -où, pe Br. *gwaregenn* b. -où lei forc'hellek marteze, landrammusoc'h avat. Alese e trofen ar frazenn c'hallek : Br. *Dellezek eo an dilhad Sul a vezañ renket e krap en un armel. N'eo ket ret da houmañ bezañ ledanoc'h eget ur gwar hag uheloc'h eget ur sae.*

(GE – 10 06 99)

Br. *dilhad Sul* ? Er sizhun dremen e kleven Gizella o tiskouez d'he merc'hed bihan skeudennoù o sevel da vugeliezh o zad, o eontred hag o moerebed hag o tisplegañ dezho : “En amzer-hont e wiskent dilhad kaer a-ratozh evit mont d'an oferenn ; graet e veze anezho « o dilhad Sul ».” Penaos doareañ an dilhad a wisker evit emziskouez el lec'h-mañ-lec'h ? *dilhad erouezañ* ?

Se lakaet er-maez, e chom da sevel hanc'herieg ar gevrenn-se eus ar vuhez. VALLEE e unan ne hañvale ket gouzout ez eo aet diwar Gl. *penderie* ar ster en doa er 16^t kantved hag e talvez abaoe 1880 da envel an armel ma ispilher an dilhad, nemet marteze e leterc'he evel lec'h ma ispilher dilhad al lec'h ma krouged tud ! (gwir eo, e saozneg e reer gant *coat-hanger*).

A-du ganit, skars eo kinnigadennoù GEHE. Da ginnigadenn *gwar* zo berr, perzh dreist, nemet e 'm eus aon eo soularget endeo ar stirann-se. Loazioù all : *kromm, stileug* (an daou ster zo gant Al. *Bügel*), pe, o trestummañ : BrT. *stlev* (en arvar da bakañ mallozh Goulven en askont eus an trestummañ ha baleg Gwennole

abalamour d'ar weadenn deod a dapfe o tistagañ *stl-* ur wech c'hoazh !), *yev* (deveret diwar hemañ emañ endeo *yevenn*, Gl. *combiné*), pe c'hoazh *skoaz*, o vezañ ma kemer ar stignad desellet lec'h an divskoaz e-barzh an dilhad..., alese an termenou kinnigadus : *krommell, stleug, stlev, yev, skoazer...*

Da envel an armel ma renker an dilhad a-ispilh, e c'haller diawelout deverañ diwar *ispilh* end-eeun, pe diwar *skourrañ*, pe diwar *skoaz* : *ispilherez, skourrva, skoazerez* (neuze gant lezel a-gostez *skoazer* er ster all)...

Da frazenn a zegouezhfe, etre diskoulmoù all, gant : *Dellezek eo an dilhad erouezañ da vezañ renket en ur skourrva. N'eo ket ret da hemañ bezañ ledanoc'h eget ur skoazer hag uheloc'h eget ur sae.*

GOUBEHET, GOUBET

(GC – 24 06 99) Gl. [...] *difficile pour un amateur de coudre une pièce sur une voile [...]*, Br. [...] *diaes d'ur goubed gwriat un dabon war ur ouel [...]*.

(GE – 10 06 99) *Goubed ?* Ha n'eus ket trealladur amañ ? Dont a ra an termen eus ar mellad AMATEUR e GEAK.

Br. *goubet* zo bet embannet evit ar wech kentañ gant Yeun AR GOW e 1938 ha tostaet gantañ da BrE. *goubéhet de*, degemeret gant VALL.SUP. e rezh *goubé(c'h)* "attentif, avide". Setu notenn Yeun AR GOW :

GOUBET (BEZA). Kaout c'hoant da brena pe da zont da veza perc'henn war eun dra bennak. Skouer : *Kalz tud-goubet zo d'an tamm douar-se. N'ouzon ket hag heñ e c'hello Alan dont a-benn da brena ar park bras, rak n'emañ ket e-unan o veza goubet d'ezañ.* Eun den-goubet d'eun dra bennak a dalv kement hag « amateur » e galleg. (Pleiben, Gwezeg.) Gwelit e geriadurig Ernault ar ger « goubéhet de », *avide de* (Gwenedeg). ("Geriou brezonek beo nebeut anavezet gant ar skrivagnerien", gant Yeun ar GO, *War-du ar pal*, Goañv 1938, Niverenn 2, p. 123.)

Kudennoù e-leizh a sav en-dro d'an hanc'her-se : hag an *-h-* e BrE. '*goubéhet*' zo da zezneuziañ *-c'h-* pe *-zh-* ? Hag ur c'heveleb a ve aze da Kb. *gobaiith* ? Ha ken pell se e ve Br. '*goubehet (da)*' "c'hoantek (da)" diouzh Kb. *gobeitho* "to hope, desire, expect, trust" ? Mar tremenomp hebiou da gudenn ar gerdarzh ha mar degemeromp ur furn aa. *goubet*, pa. *goubed*, pe liester reiñ da hemañ ? *goubidi* dre c'houlakaat *goubet* da aao. ? *goubeded* ? Mar diazezfed war ar gerdarzh a c'houlakaan e tegouezhfed gant

Br. *goubeizhet* [14 06 99 – GP er pellgomz a sav a-du gant va goulakadenn : *goubeizhet, goubeizhed, -idi* enta.]

[YBAN – 16 06 99] Da notañ Br. *goubeizhad* bet kinniget en dareulerezh da envel al “lunienn dezevout ma talc'her drezi al lenner pe ar selaouer war c'hed eus un darvoud evit e souezhañ muioc'h a se da c'houde” (KIS-359, La-09, p. 92) — kemeradur nad emañ ket pell diouzh ar ster roet da ‘*goubé(c'h)*’ gant VALL.SUP. : “attentif, avide”.

Bezef pe vezef, n'eo ket ar c'hemeradur-mañ eus Gl. *amateur* a gaver en destenn : n'eo ket “a zo pitilh gant” met “nad eo ket a vicher” a intener. Ne welan nemet un termen evel *anvichereg*, anez e rafef gant an amprest *amatour*...

COLLIMATION

(GC – 24 05 99) Gl. *Pour mesurer la collimation d'un sextant, il faut tenir celui-ci vertical. On fait coïncider l'image directe et l'image réfléchie de l'horizon. L'angle lu sur le limbe doit être zéro. S'il ne l'est pas, la différence avec le zéro donne la valeur de la collimation.*

Gl. *collimation* “action de viser, d'orienter une lunette dans une direction déterminée”. *Erreur de collimation* “erreur due au non-parallélisme de l'axe optique et de l'axe géométrique de la lunette” (Larousse). Er c'hevarad a-zioc'h e tlefed lenn : *la différence avec le (point) zéro donne la valeur de l'erreur (du défaut) de collimation.*

Gl. *limbe* “(La. *limbus*, frange, bord) cercle sur lequel est reportée la graduation angulaire d'un instrument de mesure” (Larousse). Sz. *limb, arc*. Br. *kelc'henn, kantenn* (VALL.); *kelc'h-veuder* [sic] (notennoù diembann J. CHARLES); hini ebef eus ar c'hinnigoù brezhonek ne hañval dereout. Perak ket : Br. *limb g. -où ?*

Alese : Br. *Evit muzuliañ μ ur c'hwedant e ranker derc'hel hemañ a-zerc'h. Kenlec'haat a reer skeudenn rag-eeun an dremmwel gant ar skeudenn disvannet anezhañ. Mannel e tle bezañ gwerzh ar c'horn lennet war al limb. Ma ne vez ket, an diforc'h diouzh ar poent mann (ar poent orin) zo talvoud ar μ .*

(GE – 10 06 99) Da gendec'heriañ *collimation* e kinnigan deverañ diwar *steud* (sl. KIS-403, La-09, pp. 403 hh.). Ober a rafef *hesteudañ* eus reiñ d'al lunedenn un durc'hadur lavaret (Gl. *collimation*), an *hesteud* o vezañ “perzh bezañ durc'haet a-

zivout ul lunedenn" (Gl. *collimation* adarre). En doare-se e ve lakaet ar perzh arbennik-mañ e-kichen ar perzh all eus ar reizhiadoù luc'honiezh ez eo an *hestiañ* (sl. KIS-296, La-08, pp. 183-185). Merkomp ez eo forc'hellek ar galleg, oc'h envel *collimation* a) durc'haat al lunedenn, b) resisted an durc'haat, c) derez amresisted an durc'haat. Alese a) *hesteudañ*, b) *hesteud*, *hesteudegezh* (*gwerzh an hesteud* pe *hesteudegezh* a ve kevatal da Gl. *valeur de la collimation*), c) *amhesteud* a ve kement ha Gl. *erreur (défaut) de collimation*. Da frazenn : *Evit muzuliañ hesteudegezh ur c'hwedant [...] ar forc'had diouzh ar poent mann a reer amhesteud ar c'hwedant, o reiñ da anaout derez e hesteudegezh.*